RAQAMLI REFLEKSIV PORTFOLIO VOSITASIDA BO'LAJAK TEXNOLOGIK TA'LIM O'QITUVCHILARINING UNIVERSAL KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH

Askarova Barchinoy Abdiraximovna
Farg'ona davlat universiteti
Texnologik ta'lim kafedrasi katta o'qituvchisi

Annotatsiya. Tezisda bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining universal kompetensiyalarini rivojlantirishda raqamli refleksiv portfoliodan foydalanish metodikasi taklif etilgan. Portfolio tarkibiga amaliy faoliyat dalillari, qarorlarning asoslanishi, o'zini baholash, teskari aloqa va qayta ishlangan natijalarni kiritish imkoniyatlari yoritilgan. Raqamli portfolioni tashkil etish bosqichlari hamda kompetensiyalar rivojlanishini baholash mezonlari ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: raqamli portfolio, refleksiya, universal kompetensiyalar, texnologik ta'lim, raqamli texnologiyalar, teskari aloqa, individual rivojlanish.

Texnologik ta'limda raqamli vositalardan foydalanish talabaning yakuniy mahsulotini saqlash bilan birga, faoliyat jarayonidagi qarorlari va o'zgarishlarini ham kuzatish imkonini yaratadi. Buning uchun o'quv natijalarini aks ettiruvchi dalillar refleksiv tahlil bilan birlashtirilishi zarur. Mazkur tezisda raqamli refleksiv portfolioni universal kompetensiyalarni rivojlantirish vositasi sifatida tashkil etish metodikasi taklif qilinadi.

Raqamli refleksiv portfolio talabaning maqsadlari, amaliy ish dalillari, qarorlar izohi, o'zini baholashi va rivojlanish rejasini birlashtiruvchi elektron to'plamdir. Uning asosiy vazifasi bajarilgan ishni namoyish qilish va shu ishning qanday takomillashtirilganini tushuntirishdan iborat. Portfolio mazmuni tanqidiy fikrlash, muammoni hal qilish, kasbiy muloqot va o'z faoliyatini boshqarish kompetensiyalari bilan bog'lanadi.

Metodikaning nazariy tayanchi J. Deweyning refleksiv fikrlash haqidagi qarashlari hamda D. Schönning kasbiy faoliyat refleksiyasi konsepsiyasidir [1; 2]. Ushbu qarashlarni raqamli muhitga moslashtirishda amaliy dalilni talabaning tahliliy izohi va keyingi harakati bilan bog'lash muhim. Elektron fayllarni to'plashning o'zi refleksiv faoliyat yuzaga kelganini anglatmaydi.

Portfolio bilan ishlash besh bosqichda tashkil etilishi taklif qilinadi: maqsad belgilash, dalillarni qayd etish, refleksiv tahlil, teskari aloqani muhokama qilish va natijani qayta ishlash. Dastlab talaba amaliy vazifaga mos rivojlanish maqsadini yozadi. Masalan, "texnologik xarita tuzish" vazifasi "operatsiyalar ketma-ketligini asoslash va vaqtni rejalashtirish" maqsadi bilan bog'lanadi.

Dalillarni to'plash bosqichida eskiz, texnologik xarita, material tanlash asoslari, jarayon fotosuratlari va tayyor namuna tasviri kiritiladi. Har bir dalilga uning nimani ko'rsatishini tushuntiruvchi izoh yoziladi. Guruhli loyihalarda umumiy mahsulot bilan birga har bir ishtirokchining vazifasi va shaxsiy hissasi qayd etiladi. Natijada hamkorlikdagi faoliyatni individual baholash uchun asos yaratiladi.

Refleksiv tahlilda "Rejalashtirilgan va olingan natija o'rtasida qanday farq bor?", "Bu farqning sababi nima?" va "Qaysi o'zgarish natijani yaxshilaydi?" savollari qo'llanadi. Masalan, material sarfi oshgan bo'lsa, talaba dastlabki bichish sxemasini tekshiradi va muqobil joylashtirishni taklif etadi. Izoh taxmin bilan cheklanmay, mavjud dalilga tayangan holda yoziladi.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

Teskari aloqa o'qituvchi va tengdoshlar tomonidan umumiy mezonlar asosida beriladi. Talaba tavsiyani ko'rib chiqadi, uni qabul qilish yoki boshqa yechimni tanlash sababini tushuntiradi. Yakuniy bosqichda qayta ishlangan mahsulot portfolioga joylashtirilib, dastlabki variant bilan taqqoslanadi. Shu tariqa "dalil, tahlil, tavsiya, tuzatish, yangi natija" ketma-ketligi saqlanadi.

Baholashda maqsadning aniqligi, dalillarning topshiriqqa mosligi, tahlilning asoslanganligi va tuzatishning sifati hisobga olinadi. Talabaning raqamli ko'nikmalari fayllarni tartiblash, manbalarni ko'rsatish va materialni tushunarli taqdim etish orqali kuzatiladi. Portfolio bezagi yoki fayllar soni uning mazmuniy sifatini belgilovchi asosiy ko'rsatkich bo'lmasligi lozim.

Metodikani joriy etishda portfolio uchun sodda tuzilma, muntazam teskari aloqa va foydalanish imkoniyati ta'minlanadi. Boshqa shaxslar tasviri yoki ishidan foydalanishda rozilik va mualliflik manbasi hisobga olinadi. Raqamli imkoniyati cheklangan talabalar ishni qog'oz shaklida qayd etib, keyinchalik elektron to'plamga kiritishlari mumkin.

Shunday qilib, raqamli refleksiv portfolio amaliy faoliyatning rivojlanishini dalillar asosida kuzatish vositasi sifatida taklif etiladi. Tezisning metodik natijasi portfolio bosqichlari va baholash yo'nalishlarining universal kompetensiyalar bilan bog'langan tuzilmasidir. Uning samaradorligini tekshirishda talabalarning dastlabki va yakuniy ishlari, tahlil sifati hamda mustaqil tuzatish kiritish darajasi taqqoslanishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. J. Dewey. How We Think: A Restatement of the Relation of Reflective Thinking to the Educative Process. (Boston, D. C. Heath and Company, 1933) - 301 p.
2. D. A. Schön. The Reflective Practitioner: How Professionals Think in Action. (New York, Basic Books, 1983) - 374 p.
3. Aloqa ma'lumotlari: [elektron pochta]; [telefon].

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.